

Læsekonsulentens forklarer:

Hvorfor læser vi gentaget?

Måske har dit barn allerede fortalt dig om hvorfor vi læser gentaget i starten, når vi læser selv. Hvis ikke, kan du prøve at bede dit barn forklare hvad der sker på billedet herunder. Bagefter kan du læse en mere voksen forklaring på meningen med den gentagne læsning.

Den besværlige start

Dit barn er nu blevet sikker i bogstaverne, deres lyde og læseretningen, og han eller hun kan nu læse hensynsfulde ord med en lydstrategi. Det gør barnet ved at identificere lydene én for én i læseretningen, og derefter trækkes eller smeltes lydene sammen til en "lydpakke". Denne pakke skal "lukkes op" ved at barnet søger efter et ord der ligner i sit mundtlige ordforråd.

Det hensynsfulde består i to ting: at ordet der skal læses faktisk kan forventes at være i barnets ordforråd, men også at det er lydret, dvs. at det staves fuldstændig som det lyder. I boksen herunder er det kun ordene i det farvede felt som er hensynsfulde nok til den første, besværlige læsning.

	Lydrette		Ikke lydrette	
I de fleste 7-årige børns ordforråd	mus sæl giraf	han sin løb	hund måge fisk	dig men sagde
I de færreste 7-årige børns ordforråd	tun koala fasan	dels køn smal	elg finke orne	døgn skønt jog

Og selv med hensynsfulde ord kan det tage flere forsøg for begynderen at smelte og finde det rigtige ord. Det er fristende at læse teksterne for barnet først, men det skal man ikke gøre, for det får barnet til at bruge sin energi på at huske og gætte, i stedet for at bruge lydene. Men når et ord er afkodet et antal gange på denne besværlige måde, bliver ordet pludselig genkendt på en anden måde. Nu genkendes det mere umiddelbart, fordi der allerede er lavet en forbindelse i hukommelsen mellem bogstavrækken og det talte ord.

Denne fase i læseindlæringen - hvor ord efter ord kan genkendes umiddelbart - kaldes automatiseringsfasen. Den er nødvendig for at komme til at læse med lethed, flow og forståelse på linjen mens man læser.

Udbytte på kort sigt

Men inden man når så langt som til at læse hurtigt og sikkert, er der altså en fase hvor læsningen går langsomt, afbrudt og lidt usikkert. Og i denne fase er gentaget læsning en frugtbar metode. Vi læser gentaget læsning på den simpleste måde, ved at læse bogens tekst læses 3 gange i stedet for 1. Eleven læser et kortere stykke end ellers, men til gengæld går både sikkerhed og hastighed væsentlig op for hver gang. Og i den sidste gennemlæsning har barnet mulighed for at forstå det læste, hvilket er meget svært i den afbrudte første læsning.

Med gentaget læsning kan eleverne simpelthen læse tekster de ellers ikke ville kunne læse med forståelse, og de får en motiverende forsmag på hvordan den flydende læsning føles. På kort sigt hjælper gentaget læsning altså på den aktuelle tekst.

Også udbytte på langt sigt

På længere sigt forbedrer gentaget læsning 3 vigtige sider af elevens læsning, nemlig sikkerhed, hastighed og forståelse – i nævnte rækkefølge. Efter nogle måneder med gentaget læsning er sikkerheden steget markant: De fleste elever kan nu smelte og genkende med 100% sikkerhed. Derefter stiger hastigheden væsentligt, for nu automatiseres ordene. Og endelig stiger forståelsen på linjen, når eleven læser de fleste ord automatiseret, for nu kan eleven vænne sig til at læse og forstå samtidig. Og samtidig med denne udvikling, kan de tekster der læses, blive gradvis sværere.

Forskningen har vist at de svageste elever får mest ud af at læse gentaget, for de udvikler sig på alle 3 områder. Elever der fra starten kunne afkode med høj sikkerhed, begynder straks at automatisere, og derefter forbedres deres forståelse. Og de sjældne elever der allerede er ret hurtige og sikre fra starten, forbedrer kun deres forståelse.

Hvor længe skal det stå på?

I starten af 1. klasse sættes alle elever i gang med at læse gentaget, men i løbet af 1. klasse differentieres der løbende. De elever der har mest udbytte af det, fortsætter længst, og de elever der har mindst udbytte af gentaget læsning, trapper ned og læser til sidst bare 1 gang.

Som udgangspunkt må man altså være forberedt på at der skal læses gentaget så længe ens barn befinder sig i automatiseringsfasen, og som en tommelfingerregel varer denne fase højst 1 år – hvis man vel at mærke får læsetrænet stabilt - og det vil sige 3 ud af 4 dage.

Med gentaget læsning får vi alle med – selv de elever der har svært ved at lære at læse. Men nok så vigtigt er det at vi får glade læsere, med en høj grad af tillid til deres læseevner.

Gennemlæsning	Beskrivelse
1. gennemlæsning 	Det går langsomt, og der er lidt usikkerhed og tøven. Men usikkerheden må højst gælde hvert 10. ord, og eleven skal helst være i stand til at opdage fejllæsninger og ende med at afkode de problematiske ord efter et par afkodningsforsøg. (Teksten er for svær, hvis mere end hvert 10. ord kræver flere afkodningsforsøg). Teksten må ikke være for lang, ellers må den opdeles. En passende længde er, hvad man kan nå at læse på 10-15 minutter.
2. gennemlæsning 	Det går stadig langsomt, men nu er usikkerheden væk. De svære ord 'knækkes' som hovedregel i første afkodningsforsøg, og der laves få eller ingen fejl. Tekststykket læses på 7-10 minutter.
3. gennemlæsning 	Hastigheden går lidt op, fordi flere af ordene genkendes umiddelbart, og fordi resten af ordene læses med effektiv lydering/syntese/genkendelse. Nu lyder læsningen flydende eller næsten flydende, og for eleven føles læsningen væsentligt lettere. Tekststykket læses på 5-7 minutter, eller halvt så lang tid som første gennemlæsning. Efter tredje gennemlæsning er det rimeligt at tale med eleven om, hvad teksten handler om.

Gentaget læsning betyder at eleven læser en kort tekst, eller en del af en tekst flere gange i træk. Hvis der fx læses i ½ time, så læser eleven typisk 2-3 sider tre gange, i stedet for 4-5 sider én gang. For hver gang teksten læses, stiger både sikkerheden og hastigheden.

Pernille Frost 2021, læsekonsulent og lærebogsforfatter